

Yttrande

Datum
2023-11-30

Diarienummer
3.1.17-01099/2023

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 30 november 2023

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Små förändringar	Ner
Världsmarknadspris för olja	Ner	Ner
Svensk produktion – animalier	Mjök upp. Griskött och ägg ner	Oförändrat
Svensk produktion vegetabilier		Minskning
Svenska produktpriser – vegetabilier	Upp	Ner
Svenska produktpriser animalier	Oförändrat	Ner
Svenska produktionsmedelspriser	Oförändrat	Ner
Lönsamhet	Risk för försämring	
Valutakurs SEK/USD	Förstärkts	Försvagats

Världsmarknaden för jordbruksprodukter har gått in i ett lugnare skede jämfört med de senaste åren. En svag världskonjunktur leder till att efterfrågan är förhållandevis svag. I Sydamerika har vädret utvecklats i gynnsam riktning och oro för torka har tonats ner. I EU har däremot kraftiga regn lett till att höstsådden försenats. Den långsiktiga prisutvecklingen med succesivt fallande priser består.

Den preliminära skördestatistiken för 2023 visar att spannmålsskörden blev drygt 20 procent mindre än det senaste femårsgenomsnittet. Årets skörd blev dock betydligt större än skörden 2018. Även för oljeväxter och proteingrödor blev årets skörd betydligt mindre än genomsnittlig skörd. Höstsådden i Sverige blir mindre än under de närmast föregående åren, det är särskilt sådden av oljeväxter som minskat. Orsaken till minskningen är den regniga väderleken under hösten. En olycka inträffade i Örtofta sockerbruk i mitten av november med totalt produktstopp som följd. En återstart av fabriken planeras till den 11 december.

Produktionen av griskött har fallit kraftigt under 2023 jämfört med föregående år. Det är oklart varför produktionen har minskat men stigande kapitalkostnader och

problem med att hitta arbetskraft kan vara förklaringsfaktorer. Producentpriserna för griskött har däremot inte förändrats under de senaste månaderna. Jämfört med andra EU-länder har dock produktionsminskningen i Sverige hittills varit relativt liten.

Arlas a-contoprpris för mjölk i producentledet höjs med drygt 10 kr/100 kg för december 2023. Jämfört med andra länder i EU ligger det svenska producentledet bland de allra lägsta.

Jordbruksverkets prognos för sektorskalkyl för 2023 publiceras i början på december.

Omvärldsfaktorer

Den svenska kronan nådde ett historiskt lågt värde gentemot andra valutor under september 2023. Kronan har därefter förstärkts till en kurs på 11,50 kronor mot euron och på 10,50 kronor mot dollarn. Lägre inflation i USA än väntat anges som orsak till att den svenska kronan stärkts gentemot dollarn.

Priset på olja har under den senaste månaden fallit och ligger för närvarande på en nivå runt 80 \$/fat. Det har medfört lägre priser på bensin och diesel i Sverige. Anledningen till fallande oljepriser är svag efterfrågan på grund av lågkonjunktur globalt sett.

I Östeuropa är läget fortsatt oroligt med attacker från rysk sida mot ukrainska spannmålsanläggningar och hamnar. Ukraina har fortsatt att exportera jordbruksprodukter genom Svarta havet trots att avtalet med Ryssland har löpt ut. Oenigheterna med EU om transporter av ukrainska varor har ännu inte kunnat få en definitiv lösning. Under de senaste veckorna har polska lastbilar blockerat gränsövergångar.

På världsmarknaden är prisrörelserna för jordbruksprodukter inte lika häftiga som tidigare. Den långsiktiga trenden med fallande priser består. FAO:s prisindex för jordbruksprodukter visar på en nedgång med nästan 30 procent jämfört med pristoppen i början på 2022.

På kort sikt har marknaderna främst påverkats av väderutvecklingen i Sydamerika. Det har tidigare funnit oro för att torka ska påverka skördarna i negativ riktning men regn har förbättrat utsikterna i Argentina och nu väntas regn även i Brasilien. I Västeuropa har kraftiga regnoväder lett till att höstsådden försenats. Kina har skjutit upp import av spannmål från Frankrike, leveranserna var planerade till december men har nu flyttats till nästa år.

På den globala marknaden för mejeriprodukter bröts en uppåtgående prisutveckling tidigare under hösten och under november har priserna varit oförändrade.

Grisköttsproduktionen i EU har minskat kraftigt under det senaste året. Under perioden augusti 2022 – augusti 2023 har produktionen i EU-27 minst med nästan 8 procent. Danmark är det land där produktionen minskat mest, nedgången uppgår till 22 procent. I Tyskland och Finland har produktionen minskat med 8 procent, Sverige är bland de länder där produktionen minskat allra minst under den aktuella perioden.

Vädersituationen

Skörden i Sverige, med undantag för sockerbetsskörden, bedöms nu vara avslutad liksom höstsådden. Jordbruksverket följer därför inte längre väderutvecklingen.

Produktion, priser och handel i Sverige

Jordbruksverkets preliminära skördestatistik som publicerades i mitten av november visade att årets spannmålsskörd blev 4,2 miljoner ton, det är drygt 20 procent lägre än det senaste femårsgenomsnittet. De höstsådda grödorna avkastade förhållandevis bättre än de vårsådda grödorna. Som jämförelse kan nämnas att skörden av spannmål 2018 uppgick till 3,3 miljoner ton. Även oljeväxtskörden blev betydligt mindre än genomsnittet för de senaste fem åren. Skörden för 2023 uppgick till 0,31 miljoner ton, vilket är nästan tio procent mindre än det senaste femårsgenomsnittet. Skörden av proteingrödor, ärter och bönor, blev cirka 15 procent mindre än det senaste femårsgenomsnittet. Av Jordbruksverkets statistik framgår inte vilken kvalitet som skörden haft. Under december månad redovisas uppgifter över skördens storlek för respektive län.

Enligt Jordbruksverkets statistik uppgår årets höstsådd till 571 100 hektar, det är en minskning med 13 procent jämfört med förra året och sju procent mindre än det senaste genomsnittet. Det är främst sådden av oljeväxter som har minskat, höstraps har minskat med 35 procent jämfört med förra året. Höstsådden av spannmål har däremot ökat i Skåne. Mycket regn under hösten är den främsta anledningen till att sådden minskat. Hittills verkar oljeväxterna utvecklats betydligt bättre än under hösten 2022 då en del arealer i Svealand fick en svag etablering. Det är ännu oklart hur den starka kylan under slutet av november påverkat de höstsådda grödorna.

Skörden av sockerbetor pågår fortfarande. Till och med mitten på november har omkring hälften av årets produktion bearbetats av industrin. Årets avkastning verkar hamna på genomsnittsnivå. En olycka i sockerbruket i Örtofta inträffade i mitten av november vilket innebar ett totalt produktionsstopp i fabriken. En återuppstart planeras till den 11 december. Det har redan transporterats en viss mängd sockerbetor till Danmark och fram till dess att fabriken åter startas undersöks olika alternativ. Från och med slutet av november har vädret varit kallt för årstiden vilket krävt att sockerbetorna frostskyddats. Tillgången till foder

kommer också att påverkas av stilleståndet i produktionen. Betfor och melass finns i lager och tillgången påverkas inte på kort sikt. Betmassa (HP-massa) levereras färsk till uppfödarna och till viss del kommer bortfallet att kompenseras genom import till Sverige.

Produktionen av griskött har fallit kraftigt under 2023. Under årets tre första kvartal har produktionen fallit med fyra procent jämfört med samma period förra året. Under de senaste månaderna har produktionsminskningen tilltagit, i september 2023 minskade produktionen med nio procent jämfört med samma månad förra året. Orsakerna till produktionsnedgången är inte helt klarlagd. Konkurrens från importerat griskött har inte ökat eftersom produktionen i viktiga konkurrentländer också har minskat. Importen har dessutom missgynnats av den svaga kronkursen. Kostnader för foder har minskat under 2023 och procentpriserna på griskött har varit stabila. Utbrottet av svinpest har hittills inte lett till att marknadspriserna gått ner. En orsak kan vara stigande räntekostnader. Grisköttsproduktion i likhet med annan animalieproduktion är kapitalkrävande och är därför mer utsatt för högre räntor än andra produktionsgrenar. Ytterligare en faktor som påverkat är att det blir allt svårare att hitta arbetskraft till animalieproduktionen.

Några av slakterierna i landet sänker priset på livkalvar med 1 kr/kg fr.o.m. slutet på november.

Mjölproduktionen ligger fortsatt kvar på en hög nivå jämfört med de närmast föregående åren. En förklaring kan vara att ekologiska producenter övergått till konventionell produktion. De senaste månaderna tycks dock takten i minskningen av ekologisk produktion ha avtagit. Arlas a-contopris till producent höjs för december månad med 10,9 kr/100 kg till 448,3 kr/100 kg. Den ekologiskt producerade mjölken höjs med 21,8 kr/100 kg till 515,5 kr/100 kg. Jämfört med andra EU-länder har Sverige bland de lägsta producentpriserna. En bidragande orsak till låga priser i Sverige är den svaga valutakursen, Arla konstaterar dock att efterfrågan på mejeriprodukter börjar återhämta sig. Det holländska mejeriet Campina höjer a-contopriset till producent för december 2023 till 46,31 euro/100 kg, höjningen uppgår till 4,06 euro/100 kg.

Svensk äggproduktion har drabbats hårt av salmonellautbrott under det senaste året. Ett stort antal värphöns har slakts ut i syfte att bekämpa sjukdomen. Utslaktningarna har lett till en betydande produktionsminskning.

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Djurhälsa: afrikansk svinpest och fågelinfluensa

Hittills har Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) påvisat 60 fall av afrikansk svinpest (ASF) på vildsvin. Samtliga positiva fall finns fortfarande inom det så

kallade kärnområdet, det vill säga det område där positiva fall redan påvisats och där det är förväntat att hitta fler positiva fall.

Sedan 1 oktober har SVA konstaterat fågelinfluensa hos fem vilda fåglar i Sverige. Danmark har rapporterat två utbrott hos fjäderfä under början av november.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Det finns officiell produktprisstatistik publicerad till och med september 2023. Avräkningsprisindex för livsmedel totalt har fallit med 6,8 procent under perioden september 2022 – september 2023. Avräkningsprisindex för vegetabilieprodukter har fallit med 1,2 procent och för animalieprodukter med 11,6 procent. På en mer detaljerad nivå är oljeväxter, spannmål och mjölk bland de produkter där priset minskat mest. Priserna för sockerbetor, potatis och nötkött har däremot ökat under perioden. Mellan augusti och september 2023 har avräkningspriserna gått upp med fyra procent, prisuppgången har skett för vegetabilieprodukter, medan priserna för animalier varit oförändrade.

I livsmedelsindustriledet steg priserna med 3,4 procent under perioden september 2022 – september 2023. Konsumentpriserna för livsmedel ökade med 4,7 procent under perioden september 2022 – september 2023, det var mindre än KPI totalt. I samtliga led i livsmedelskedjan från producent till konsument är priserna i dagsläget fallande.

I EU-27 var inflationen 4,9 procent i september 2023 jämfört med september 2022. Under samma period ökade priserna för livsmedel med 9,2 procent.

Produktionsmedelspriser

Marknaden för gödning både i EU och i Sverige har varit avvaktande under den senaste månaden med liten aktivitet. Tidigare under hösten gjorde de ledande tillverkarna försök att höja priserna men dessa tycks inte ha fått fullt genomslag i marknaden. Jämfört med samma tid förra året har gödningspriserna i EU gått ner med 30 - 50 procent.

Foderpriserna i Sverige har under den senaste månaden varit i stort sett oförändrade.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige

Jordbruksverkets statistik för priser på produktionsmedel avser tiden till och med september 2023. Under perioden september 2022 – september 2023 har produktionsmedelsprisindex gått ner med 8,9 procent. Prisnedgången har varit

störst för gödning, energi och foder. Mellan augusti 2023 och september 2023 har produktionsmedelspriserna varit oförändrade.

Lönsamhet

Riksbankens beslut att inte höja räntan är positivt för de jordbrukare som har stora lån, vilket ofta utmärker jordbrukare som nyligen startat sin produktion eller har nyinvesterat.

Statistik från Tillväxtanalys visar att tre företag i jordbrukssektorn, inkl. serviceföretag, gick i konkurs under oktober 2023. Under motsvarande period 2022 gick sex företag i konkurs.

Jordbruksverket kommer i början på december att publicera en prognos för sektorskalkylen 2023.

I detta ärende har biträdande avdelningschef Andreas Mattisson beslutat. Mattias Gotting har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Emmi Unnerfors deltagit.

Andreas Mattisson

Mattias Gotting

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.